

יום טוב פרק רביעי ראש השנה

לב.

עין משפט נר מצוה

ל א מיי"ג פ"ג מהל' שופר
הל' ו פסג עשן מצ טור
ש"פ ח"ט ט' מקצב ספיף
:ה
לא ב עור ח"ט ט' קוי:
לב ב מיי"ג פ"ג מהל'
שופר הלכה ו' וס"ז
מהלכות ספלה הלכה ו'
טו"ש ח"ט ט' מקצב
ספיף :ד
לב ד מיי"ג פ"ג מהלכות
שופר ח"ט טור ע"ט:
לד ה מיי"ג פ"ג מהלכות
טו"ש ע"ט ספיף ה':

מוסף רש"י

הבו לה' בני אלים
הסרי לפני תח איל
הלקח (מגילה ו'). מימות
עזרא ואילך. פלי דנקט
מינות עזרא. משום דכמו
עמיתו, דכתיב עזרא
(תמורה ט) ויבס השני,
וכתוב השם משמתי
(יב"ח א), בראשית נמי
מאמר הוא. דמשפט
בשנים ואלך, חף הס
מאמר נבדלו (מגילה כא:
לני בחי"ח).

רבינו הגאון

[מתני'] סדר ברכות
אומר אבות וברכות כו.
ואקשינן עלה לר' יוחנן
בן נורי אם אינו תוקע
למלכות למה מוכרי
עשר מלכות לתחלה
הדיגיבד שלש, דמתן
פוחתין מעשרה מלכות
מעשרה זכרונות מעשרה
שופרות, ר' יוחנן בן
נורי אמר אם אמר שלש
שלש יצא, נימא הואיל
ואינתיני שאין תוקעין בהן
כשם שתוקעין בזכרונות
ובשופרות, כך אינתיני
מעשרה, ולא אפירקא.
ונדחו דברי ר' יוחנן מאחר
שלא מצא תשובה, הני
רבנן מניין שאומרים אבות
שנאמר הבו לה' בני
אלים, כלומר בני הגדולים
כדרכיהם ואת אילי הארץ
לקח. וברכות שנאמר הבו
לה' כבוד וגו'. קדושת
שנאמר הבו לה' כבוד שמו
השתחוה לה' בהדרת קדש.
ומנין שאומרים קדושת
היום, והוא אהת בחרתנו
מכל העמים, ומלכות
הזכויות ושופרות, דהניא
ר' אליעזר אומר שבתון
זכרון תרועה וגו', שבתון
זו קדושת היום כול', אמר
לו ר' עקיבא דקומס מה
לא נאמר שבתון קדושת
השחר בו פתח הכותב
תחילה, אלא שבתון שבת
קדושתו בעשיית מלאכה,
וכיון אלו זכויות, תרועה
אילו שופרות, מקרא קדש
זו קדושת היום. ומנין
שאומרים מלכות עמיתו,
שנאמר והיו לכם זכרון
לפני אלהיכם, (א) שאין
תיל אני ה' אלהיכם
ולמה עזר כתוב אני ה'
אלהיכם, זה בנה אב ה'
מקום שאמר זכרונות
היו מלכות עמיתו, הנה
מצינו מה מצינו כל מקום

מתחיל בתורה ומסיים בנביא, וא"ת דככל דוכתא משמע
דנצייל עדיף מכתובים כדלמך (מגילה דף לז). כתוב
צמורה ושני צנצייל ומשולם כמזכיר ור"ק קראי דכתיבי צמזמי
צרישא והדר צנצייל ור"ל משום דקראי דתהלים משלי ואיזו קדמו
לנציילס א ומה שאנו נוהגים להשלים
צמורה דעצמין כרזי יוסי כדלמרינן
צנמלא דתהלים צמורה ור"ל ומשומע
וכן היו ומיקין עושין:
בשעת

ואומר עבודה והודאה וברכת כהנים דברי ר' יוחנן בן נורי אמר לו ר"ע אם
אינו תוקע למלכות למה הוא מוכרי למה אלא אמר אבות וברכות וקדושת
השם וכולל מלכות עם קדושת היום ותוקע זכרונות ותוקע שופרות ותוקע
ואומר עבודה והודאה וברכת כהנים: **גמ'** אמר לו ר"ע אם אינו תוקע
למלכות למה הוא מוכרי למה הוא מוכרי רחמנא אמר אדכר אלא למה
עשר לימא תשע דהואיל ואשתני אשתני תנו רבנן **ב**מנין שאומרים אבות
שנאמר יהבו לה' בני אלים ומנין שאומרים גבורות שנאמר הבו לה'
כבוד ועזו ומנין שאומרים קדושות שנאמר **ה**הבו לה' כבוד שמו השתחוה
לה' בהדרת קדש ומנין שאומרים מלכות זכרונות ושופרות ר"א אמר
דכתיב **ו**שבתון זכרון תרועה מקרא קדש שבתון זה קדושת היום זכרון
אלו זכרונות תרועה אלו שופרות מקרא קדש שבתון קדושתו בעשיית מלאכה
אמר לו רבי עקיבא מפני מה לא נאמר שבתון שבות שבו פתח הכותב
תחילה אלא שבתון קדושתו בעשיית מלאכה זכרון אלו זכרונות תרועה
אלו שופרות מקרא קדש זו קדושת היום מנין שאומרים מלכות תניא
רבי אמר **א**ני ה' אלהיכם **ב** ובהיחש השביעי זו מלכות רבי יוסי בר יהודה
אומר אינו צריך הרי הוא אומר **ג** והיו לכם זכרון לפני אלהיכם שאין
תלמוד לומר אני ה' אלהיכם ומה תלמוד לומר אני ה' אלהיכם זה בנה אב
לכל מקום שנאמר בו זכרונות יהיו מלכות עמיתו והיכן אמרה לקדושת
היום תניא **ו** רבי אמר עם המלכות אומרה מה מצינו בכל מקום ברביעית
אף כאן ברביעית רשב"ג אומר עם הזכרונות אומרה מה מצינו בכל
מקום באמצע אף כאן באמצע וכשקידשו ב"ד את השנה באושא ירד
ר' יוחנן בן ברוקא לפני רשב"ג ועשה כר' יוחנן בן נורי אמר לו רבן
שמעון לא היו נוהגין בן ביבנה ליום השני ירד רבי חנינא בנו של רבי יוסי
הגלילי ועשה כר' ע אמר רשב"ג כך היו נוהגין ביבנה למימרא דרבי
שמעון בן גמליאל בר' עקיבא **א**ל הוא אמר ר"ע מלכות עם קדושת
היום אמר להו ורשב"ג אומר קדושת היום עם הזכרונות אמר להו א"ר
זירא לומר שתוקעין למלכות ליום השני ירד רבי חנינא מאי שני אילימא
יו"ט שני למימרא דעבריה לאלול **ב** והאמר רבי חנינא בר כהנא **ג** מימות
עזרא ואילך לא מצינו אלו מועדב אמר רב חסדא מאי שני ליום שני
לשנה הבאה: **מתני'** יאין פוחתין מעשרה מלכות מעשרה זכרונות:
מעשרה שופרות ר' יוחנן בן נורי אומר יאם אמר ג' ג' מכולן יצא:
גמ' הני מעשרה מלכות כנגד מי אמר **ד** (רבי) כנגד עשרה הלולים
שאמר דוד בספר תהלים הלולים טובא הוו הנך דכתיב בהו **ה** הללוהו
בתקע שופר רב יוסף אמר כנגד עשרת הדברות שנאמרו לו למשה כסיני
ו יוחנן אמר כנגד עשרה מאמרות שבהן נברא העולם הי ניהו ויאמר
ז (ויאמר) דבראשית ט' הוו בראשית נמי מאמר הוא דכתיב **ז** בדבר ה' שמים
נעשו: **ר** יוחנן בן נורי אומר אם אמר שלש שלש מכולן יצא: איבעיא
להו היכי קתני שלש מן התורה שלש מן הנביאים ושלש מן הכתובים דהוו
תשע ואיכא ביניהו דא אחד מן התורה ואחד מן הנביאים
ואחד מן הכתובים דהוין להו שלש ואיכא ביניהו טובא ת"ש דתניא אין
פוחתין מעשרה מלכות מעשרה זכרונות מעשרה שופרות ואם אמר שבע
מכולן יצא כנגד שבעה ריקעים רבי יוחנן בן נורי אמר הפוחת לא יפחות משבע
ואם אמר שלש מכולן יצא כנגד תורה נביאים וכתובים ואמרי לה כנגד כהנים
ליום וישראל אמר **א** רב הונא אמר שמואל הלכה בר' יוחנן בן נורי: **מתני'** יאין
של פורענות מתחיל בתורה ומשלים בנביא ר' יוסי אומר אם השלים בתורה יצא:
גמ'

וקצתיה בשמי. למנוחה עם שאר תקנותיו ולהיך תנא תשע תקנות:
מתני' סדר ברכות אומר אבות וברכות כו' וקדושה היום וסוקע
לו. דלמה בשלש מקיעות של שלש שלש כדמתיא לקמן בפירוקין
(דף ג:): **גמ'** רחמנא אמר אידכר. דתניא צנציילא לקמן:
לימא תשע דהואיל ואשתני. מלכות
ומזכרונות לענין תקיעה שאין תוקעין
בהן אשתני נמי לפחות מן: **ני**
אלים. לישנא דמקייפ כמו ואת אילי
הארץ לקח (ויחזקאל ו'): **הבו לה'**
הסרי לפני ואלהיכם: **מפני מה לא**
נאמר שבות שבות שחרי פתח בו
כספנו סחילה. והוא גא להסיר
על המלאכה שהיא עיקר וכן יפה
לדוש הואיל והוא ראשון במקרא
והשנייה ראשונה לכולם: **אני ה'**
אלהיכם. דלעני וגר מעוזו וסמך
ליה בחדש השביעי זכרון תרועה:
אני ה' אלהיכם. הוא לשון אני
דלון לכס: **חף לאן צממע**. והיום
תשע ברכות הן ואומרה צממית:
ירד רבי יוחנן בן ברוקא לפני
הסניס. לפי שנתנו להמפלג במקום
מנוך קמני ירד: **כר' יוחנן בן נורי**.
דמתניין: **לא כך היו נוהגין ביבנה**.
כימי אבא דהיהיה סנהדרין סס:
מתני' אין פוחתין מעשרה מלכות
כו': גמ' הני דכסינו צוו הללוהו
בשעת שופר. הני דהללו אל בחדש:
כנגד עשרה דיברות. דכתיב זהו
נמי שופרתי ולא שמעתיה אלא ראייתה
ביסוד רבינו יתחק בן יהודה:
עשרה מאמרוה שהטעם נברא כהן.
באוש השנה: **בראשית נמי מאמר**
הוא. חף על גב דלא כתיב ביה
ויאמר יהי שמים כמאן דכתיב דמי
דבאמריה נמי איברי ולא בדיס
דכתיב (תהלים ג) בדבר ה' שמים
נעשו: **היני קמני**. הא דר' יוחנן
בן נורי האי מכולם דקאמר אמאן
קאי אמורה נציילס ומכזיב קאי
דהא מכולהו אמר דמתן מתחיל
צמורה ומשלים צנצייל והכי קאמר
חס אמר שלש מן התורה ושלש מן
הנביאים ושלש מן הכתובים מכל
אחת ואחת יאל ולא פליג דרבינן
אלא אחת דלוינה אמרי עשרה
ואיחו אמר תשעה: **או ולמא**.
האי ג' אטלמיות וזכרונות ושופרות
קאי שלש למלכות ושלש לזכרונות
ושלש לשופרות דהו להו אחת מן
התורה ואחת מן הנביאים ואחת מן
הכתובים: **לא יפחות משבע וכו'**.
ואי סלקא דעמך שלש מן התורה ושלש
מן הנביאים ושלש מן הכתובים לכל א'
חס כן שבע נמי שבע מן התורה
ושבע מן הנביאים ושבע מן הכתובים
הוא ליה רבי יוחנן בן נורי מוסף:
מתני' אין מוסיפין זכרון כו':
גמ'

תורה אור השלם

1. ומזמן לזמן יקראו בני אלים הבו לה' כבוד וגו' תהלים טו א ונע' דהבו לה' כבוד שמו השתחוה לה' בהדרת קדש: תהלים טו ב דבר אל בני ישראל לאמר תודש השביעי בארץ לחוש יידיה לבם שבתון זכרון תרועה מקרא קדש:
2. ויקרא כג כד וברקבא את קורי ארבעה אל תכלה פאת שוך בקצף ולקט קציר לא תלקט לעני ולגר תובע אהם אני ה' אלהיכם: ויקרא כג כב היום שמחתכם ובמזעריכם ובראשית חשישים ותקעתם בחצרות על עולותיכם ועל זבחי שלמיכם והיו לכם זכרון לפני אלהיכם: איני ה' אלהיכם: כדבר ר' יוחנן בן ברוקא בתקע שופר הלהוה נבדל ובר: תהלים ק"ג וישיעו עיני ברכו פיו כל צבא: וברוח חן כל צבא: תהלים ק"ג

הגהות הב"ח

- (א) גמ' מילא דני אמר אני ה' אלהיכם ויחייב ויחייב: (ב) שם והאמר רבי תימא (ג) כל הנהא אמר רב מימות עזרא: (ד) ר"ש דיה לא יפחות מן הכתובים לכל אחד ואחד איכא שבע נמי:

גליון הש"ס

מתני' סדר ברכות עין סנהדרין דף מ"ג פ"ג מוס' ד"ה חף:

מוסף תוספות

- א. וגם נאמרו ברוח הקודש יש בהם דברי קדושה כיכ כמו בנביאים. מוס' תימא. ב. ואיני דתיק סתם ממתניין פליג עליה. ומנין.

מצאנו מן התורה שצריך להזכיר זכרונות שופרות ומלכות וקדושת היום. עוד באו לפרש היאך סידורן, תניא ר' אומר קדושת היום שהיא אהת בחרתנו אומרה עם המלכות בברכה רביעית, מה מצינו כל מקום בשבתות ובימים טובים ברביעית, פירוש אבות גבורות קדושת השם ואחריו קדושת היום, וכיון שעמד רבי כר' עקיבא דמתניין תלכותא כותיהו, ואפי' רשב"ג דפליג על רבי אמר כר' עקיבא דמתניין [שחזו] נהוגין ביבנה שתוקעין למלכות. והא דתניא בשני ירד ר' תנחומי בנו של ר' יוסי הגלילי ועשה כר' עקיבא, אוקמה רב חסדא מאי לשני לשנה הבאה. והלכה כר' עקיבא דאמר אבות גבורות וקדושת השם וכולל מלכות עם קדושת היום ותוקע, זכרונות ותוקע, שופרות ותוקע, ואומר עבודה והודאה וברכת כהנים וישם שלום. וירושלמי ר' בא בשם ר' אבא ב"ר ירמיה בתפילה הוא אומר אלוהי דוד ובוני ירושלים, ובנביא הוא אומר אלוהי דוד ומצמיח קרן ישועה. יום של ראש השנה שחל להיות בשבת ר' אומר פתח בשבת (ו) וחותם בשבת ויום טוב כתיבתיים, ר' יהודה בן פוי בשם ר' יוחנע בן לוי הלכה כרבי. **[מתני']** אין פוחתין מעשרה מלכות מעשרה זכרונות מעשרה שופרות. הני עשר כנגד מי, כנגד עשרה הללו אל בקדשו כול', רב יוסף אמר כנגד עשר דברות. ר' יוחנן אמר כנגד עשרה מאמרות, והן ויאמר ויאמר דבראשית, ובראשית נמי מן המניין, כי מאמר הוא, שניא בדבר ה' שמים נעשו. וירושלמי הני עשר מלכות כנגד עשר קלוטין שאמר דוד בהללויה הללו אל בקדשו וגו', נע כל השנה תהלל יה. עשרה זכרונות כנגד עשרה וירושלמי שאמר ישעיה ורצו הוכו. מה כתיב בתורה למרו היטב דרשו משפט אשרי חמוץ לכו נא ונכחה. ר' שפירא כנגד (ו) שופרות) (ו) כבישים (ו) ואל ישעיה. ר' יוחנן בן נורי אמר אם שבע שלש ושלש יצא ואיכא לן שלש מן התורה ושלש מן הכתובים ושלש מן הנביאים יצא דהו להו ט' ואיכא ביניהן הודא, או דילמא אחת מן התורה אחת מן הנביאים ואחת מן הכתובים, ואיכא ביניהו שבע בכל אחת מהן. ת"ש דהניא ר' יוחנן בן נורי אומר לא יפחות משבע, ואם אמר שלש מכולן יצא כנגד תורה נביאים וכתובים, ואמר לה כנגד כהנים ליום וישראל. אמר שמואל הלכה כר' יוחנן בן נורי. ש"מ אחת מן התורה ואחת מן הכתובים. ומצאנוהו מפורש בתלמוד ארץ ישראל הוינן סברין מימר שלש מכל אחת ואחת, אשכח הני אפילו שלש מכולן יצא. **[מתני']** אין מוסיפין של פורענות

(א) פ"י ע"ה ח' וז"ע.